

HUGH HOWEY

DUST

HJŪ HOVIJS

PUTEKĻI,

IZDEVNIECĪBA
PROMETEJS

UDK 821.111(73)-311.9

Ho 920

Izdevniecība Prometejs

Hugh Howey

DUST

Copyright © 2013 by Hugh Howey

The moral right of the author has been asserted.

All rights reserved.

Translation copyright © 2014

Šis romāns ir fikcija. Visi nosaukumi un tēli, kas iekļauti šai romānā, ir autora iztēles auglis un jebkāda līdzība ar dzīvām vai mirušām personām ir nejauša.

Visas šī darba tiesības ir aizsargātas. Izdevumu reproducēt, kopēt vai citādi pavairot un izplatīt ir aizliegts bez apgāda rakstiskas atļaujas.

Izdevniecība Prometejs

SIA Prometejs AB, Tilta iela 20

www.prometejs.lv

No angļu valodas tulkojusi *Santa Andersone*

Redaktore *Maija Džeriņa*

Mākslinieks *Kao Viets Ngujens*

© Tulkojums latviešu valodā, Izdevniecība *Prometejs*

ISBN 978-9934-8511-1-7

IZDZĪVOTĀJIEM

SATURS

I Izrakumi	13
II Ārpasaule	109
III Mājas	209
IV Putekļi	295

PROLOGS

„Vai tur kāds ir?”

„Hallo? Jā! Te esmu es.”

„Ak, Lūkas! Jūs neko neteicāt. Vienu mirkli man likās... ka runā kāds cits.”

„Nē, tas esmu es. Vienkārši vēl pierēgulēju ausiņas. Aizvadījām darbīgu rītu.”

„Ak tā?”

„Njā. Nekā aizraujoša. Komiteju sapulces. Šobrīd mūsu rindas augšā ir paplānas. Daudzi nosūtīti strādāt citur.”

„Bet viss taču aprimst? Par dumpjiem vairs nav jāziņo?”

„Nē, nē. Dzīve atgriežas ierastajās sliedēs. No rītiem cilvēki ceļas un dodas uz darbu. Vakaros pārguruši iekrīt savās gultās. Šonedēļ notika liela loterija, kas iepriecināja daudzus iedzīvotājus.”

„Tas labi. Ļoti labi! Kā sokas darbs ar sesto serveri?”

„Labi, paldies! Darbojas visi jūsu sniegtie pieejas kodi. Līdz šim esam atraduši tikai vēl vairāk tādu pašu datu. Es gan īsti nesaprotu, kādēļ jebkas no tā varētu būt svarīgs.”

„Turpiniet meklēt! Svarīgs ir viss. Ja tas tur ir, jābūt kādam iemeslam.”

„To pašu jūs teicāt par šķirkļiem grāmatās. Tomēr ļoti daudzi no tiem man šķiet pilnīgas muļķības. Dažkārt māj šaubas, vai jebkas no tā visa ir patiesība.”

„Kā tā? Par ko jūs lasāt?”

„Esmu ticis līdz „K” sējumam. Šorīt lasīju par kādu... sēni. Pagaidiet mirki. Es tūlīt atrdaīšū. Lūk, kur ir. Kordiceps.”

„Tā ir sēne? Pirmo reizi dzirdu par tādu.”

„Šeit teikts, ka tā kaut ko izdara ar skudras smadzenēm, pārprogrammē tās, it kā tā būtu kāda mašīna, un liek skudrai pirms nāves uzrāpties līdz auga galotnei—”

„Neredzama mašīna, kas pārprogrammē smadzenes? Esmu diezgan drošs, ka šāds šķirklis nav nejaus.”

„Ja? Ko tad tas nozīmē?”

„Tas nozīmē... Tas nozīmē, ka mēs neesam brīvi. Neviens no mums.”

„Cik pacilājoši. Tagad redzu, kādēļ viņa uz šiem zvaniem liek atbildēt man.”

„Jūsu mērs? Vai tādēļ—? Viņa nav atbildējusi jau krietnu laiku.”

„Nē. Viņa ir prom. Strādā.”

„Ko viņa dara?”

„Es labprāt to neatklātu. Domāju, ka jums tas nepatiks.”

„Kādēļ jūs tā domājat?”

„Tādēļ, ka man tas nepatīk. Esmu mēģinājis viņu no tā atrunāt. Bet dažkārt viņa mēdz būt nedaudz... stūrgalvīga.”

„Ja tas var radīt nepatīkšanas, man vajadzētu par to zināt. Esmu šeit, lai jums palīdzētu. Es varu pavērst skatus citā virzienā—”

„Vienkārši... viņa jums neuzticas. Viņa pat netic, ka jūs katru reizi esat viens un tas pats cilvēks.”

„Bet tā ir! Tas esmu es! Tehnika kaut ko izdara ar manu balsi.”

„Es vienkārši atstāstu jums viņas viedokli.”

„Es gribētu, kaut viņa to mainītu. Es patiešām vēlos palīdzēt!”

„Es jums ticu. Domāju, ka labākais, ko šobrīd varat darīt, ir vienkārši turēt par mums īkšķus.”

„Kādēļ tā?”

„Jo man ir aizdomas, ka tas viss ne pie kā laba nenovedīs.”

I

IZRAKUMI

I

No Mehānikas nodaļas gaiteņu griestiem bira putekļi; tos satricināja rakšanas radītās vibrācijas. Žņaugos iekārti, virs galvas viegli šūpojās vadu kūļi. Grabēja caurules. No generatoru telpas plūda īsi, aprauti dārdi, tie atbalsojās pret sienām un atsauca atmiņā laiku, kad šeit bija draudīgi rotējušas nenoregulētas iekārtas.

Neciešamā trokšņa epicentrā stāvēja Džuljeta Nikolsa, viņas kombinezons bija atvērts un nolaists līdz viduklim, tukšās piedurknes apsietas ap gurniem, putekļi un sviedri bija sasūkušies apakškreklā kā dubļu traipi. Viņa ar visu svaru uzgūlās ekskavatoram, spēcīgās rokas vibrēja reizē ar smago metāla virzuli, kas atkal un atkal triecās elevatora 18 betona ārsienā.

Vibrācijas aizplūda līdz pat viņas zobiem. Tās satricināja katru ķermeņa kaulu un locītavu, bet vecas rētas izsāpēja atgādinājumus par pieredzēto. Stāvēdami malā, raktuvju strādnieki drūmi nolūkojās. Ja šī būtu parasta diena, tad vadītu viņi. Džuljeta novērsās no pulverī sasmalcinātā betona un redzēja, kā viņi tur stāv, rokas sakrustojuši pār platajām krūtīm, zobus sakoduši, ar saspringtām sejas izteiksmēm, varbūt dūsmīgi par to, ka Džuljeta piesavinājusies viņu agregātu. Vai varbūt par to, ka pārkāpts tabu un tiek rakts vietā, kur to ir aizliegts darīt.

Džuljeta norija mutē sakrājušās smiltis un kritu un koncentrējās uz drūpošo sienu. Bija vēl kāda iespēja, un viņa nespēja par to nedomāt. Džuljetas dēļ bija gājuši bojā krietni mehāniķi un raktuvju strādnieki. Kad viņa atteicās tīrīt, sākās nežēlīgas kaujas. Cik daudzi no šiem ļaudīm,

kas viņu vēro, ir zaudējuši mīļoto, labāko draugu, ģimenes locekli? Cik daudzi vaino Džuljetu? Nav iespējams, ka viņa pati ir vienīgā.

Ekskavators iekērās, un metāls džinkstot atdūrās pret metālu. Metāla kauliem dzelzsbetona bālajā miesā atklājoties arvien vairāk, Džuljeta pastūrēja racēja urbjošos žokļus sānis. Viņa ārējā elevatora sienā bija izgrebusi jau ievērojamu krāteri. Pirmā dzelzsbetona armatūras kārtā bija izlocīta un karājās virs galvas, stieņu gali bija kļuvuši gludi kā izkususi svece tajās vietās, kur viņa bija tos apstrādājusi ar lodlampu. Tiem bija sekojuši sešdesmit centimetri betona un vēl viena dzelzs stieņu rinda — elevatora sienas izrādījās biezākas, nekā Džuljeta bija iztēlojusies. Ar nejutīgiem locekļiem un notrulinātiem nerviem viņa virzīja agregātu atpakaļ sliedēs, ķīļveida virzulis atsāka košļāt starp stieņiem saskatāmo akmeni. Ja viņa nebūtu redzējusi shēmu savām acīm, ja nezinātu, ka pastāv arī citi elevatori, tad būtu jau padevusies. Šķīta, ka viņa rokas caur pašu zemi. Rokas kratījās, plaukstas vibrēdamas zaudēja apveidu. Viņa taču uzbruka elevatora sienai, tar-nēja to, lai iztriektos cauri, lai pārvarētu sasodīto šķērslī un tiktu ārā.

Raktuvju strādnieki neomulīgi sakustējās. No viņiem Džuljeta pievērsās vietai, kur notēmētais āmurs zvanīdams ietricās vēl vienā tērauda kārtā. Viņa koncentrējās uz baltā betona laukumu starp stieņiem. Tad ar zābaku iespēra pa jaudas sviru, iegulās ar visu svaru, un ekskavators ar aprūsējušo kāpurķēdi pabīdījās vēl pāris centimetrus uz priekšu. Jau pirms krietna brīža būtu vajadzējis apstāties un atpūsties. Krīta putekļi mutē smacēja, viņa vai mira no slāpēm, vajadzēja atpūtināt rokas, turklāt pie ekskavatora pamatnes bija sakrājušās atlūzas, kas maisījās pa kājām. Viņa paspēra kādu no lielākajiem gabaliem malā un turpināja rakt.

Džuljeta baidījās, ka tad, ja viņa vēlreiz apstāsies, vairs neizdosies viņus pārliecināt, lai ļauj viņai turpināt. Vai viņa bija mērs vai nē — maiņas vecākā vai nē — daži vīri, ko Džuljeta bija uzskatījusi par bezbailīgiem, ar drūmām sejām jau bija pametuši ģeneratoru telpu. Viņi laikam baidījās, ka Džuljeta varētu caurdurt svēto izolācijas kārtu un ielaist iekšā indīgo, nāvējošo gaisu. Džuljeta redzēja, kā

tie uz viņu lūkojas, zinādami, ka viņa bijusi ārā, it kā viņa būtu kaut kāds rēgs. Daudzi turējās pa gabalu, it kā viņa pārnēsātu kādu sērgu.

Džuljeta vēlreiz ar zābaku uzsitā pa plāksni, kas atbrīvoja ekskavatora bremzes. Agregāta kāpurķēde pagriezās vēl pāris centimetrus uz priekšu. Un vēl trīs. Džuljeta lādēja ekskavatoru un sāpes plaukstu locītavās. Lai nolādētas kaujas un tas, ka viņas draugi ir miruši! Lai nolādēts tas, ka Solo un bērni ir vieni paši veselas akmens mūžības attālumā! Un lai nolādētas šīs mēra amata muļķības, tas, kā cilvēki uz viņu skatās, it kā viņa pēkšņi vadītu visas maiņas katrā līmenī, it kā zinātu, ko, pie velna, dara, it kā viņiem vajadzētu viņai paklausīt pat tad, ja viņi no viņas baidās—

Ekskavators pavirzījās uz priekšu vairāk nekā par pāris centimetriem, un āmurs triecoties griezīgi ievaidējās. Džuljetas roka zaudēja satvērienu, un mašīna sāka griezties tukšgaitā, it kā būtu gatava tūlīt eksplodēt. Raktuvju strādnieki iztrūkās kā circeņi, ēnām saplūstot, vairāki no tiem metās viņas virzienā. Džuljeta nospieda sarkano izslēgšanas slēdzi, kas zem baltās pūdera kārtas tikpat kā nebija redzams. Ekskavators noraustījās un salēcās, pakāpeniski norimdams pēc bīstamā tukšgaitas stāvokļa.

„Tu tiki cauri! Tu tiki cauri!”

Aptvēris viņas nejutīgos locekļus ar savām bāļajām un raktuvju darbā rūdītajām rokām, Rafs pavilka Džuljetu nost. Citi apkārt kliecēja, ka viņa ir to izdarījusi. Pabeigusi. Ekskavators bija izdevis tādu skaņu, it kā būtu pārlūzis kāds klanis, spēcīgs dzinējs brīdinoši ievaidējās, tas strādāja bez berzes, bez pretestības. Džuljeta atlaida agregāta vadību un saguma Rafa skavās. Atgriezās izmisums, doma par viņas draugiem, kas dzīvi apbedīti tajā tukšajā elevatorā kā kapenēs, līdz kurām viņa nespēj nokļūt.

„Tu tiki cauri — atkāpies!”

Viņas muti aizspieda pēc eļļas un smaga darba smaržojoša plauksta, sargādama viņu no āra gaisa. Džuljeta nespēja paelpot. Betona putekļu mākonim nosēžoties, priekšā parādījās melns laukums.

Tur, starp diviem dzelzs stieņiem, vīdēja melns tukšums. Tukšums aiz cietuma restēm, kas viņus ieskauj divās kārtās visapkārt elevatoram, no Mehānikas nodaļas līdz pat pašam pirmajam līmenim.

Viņa bija tikusi cauri. *Cauri*. Tagad viņas acis skatīja vēl vienu atšķirīgu ārpasauli.

„Lampu,” Džuljeta nomurmināja, atbrīvodama muti no Rafa raupjās plaukstas un ievilkdama gaisu. „Iedodiet man lodlampu! Un lukturi!”

„Tā sasodītā parikte ir galīgi sarūsējusi!”

„Tās izskatās pēc hidraulikas līnijām.”

„Droši vien tūkstoš gadu vecas!”

Pēdējo izdvesa Fics, naftinieka izteiktie vārdi svilpa caur trūkstošo zobu spraugām. Raktuvju strādnieki un mehāniķi, kas rakšanas laikā bija turējušies pa gabalu, tagad pulcējās aiz Džuljetas muguras, kamēr viņa caur lēni izklīstošo betona pūdera miglu spīdināja lukstura gaismu drūmajā tumsā sev priekšā. Rafs, bāls kā putekļi gaisā, nostājās viņai līdzās, un nu viņi abi stāvēja konusveida krāterī, kas bija izgrebts nepilnus divus metrus biežajā betonā. Albīna acis bija ieplesstas, caurspīdīgie vaigi piepūsti, lūpas bālas un cieši aizspiestas.

„Tu drieksti elpot, Raf!” Džuljeta viņam teica. „Tā ir tikai vēl viena telpa.”

Atviegloti noelsies, bālais raktuvju strādnieks izelpoja un palūda aiz muguras stāvošos negrūstīties. Džuljeta pasniedza luksturīti Ficam un novērsās no cauruma, ko bija izurbusi. Viņa izspiedās cauri nemierīgajam pūlim, pulss joņoja, ieraugot vēl kādu agregātu sienas otrā pusē. Redzēto ātri vien apstiprināja pārējo murdoņa — statņi, bultskrūves, šļūtenes, nolupušas krāsas un rūsas švīku izraibināts metāla apšuvums — mehāniska nezvēra veidota siena, kas sniedzās uz augšu un sānis, cik vien tālu spēja izgaismot viņu vārie luksturīšu stari.

Džuljetas drebošajā plaukstā tika iespiesta skārda krūzīte ar ūdeni. Viņa kāri malkoja no tās. Ķermenis bija pārguris, bet prāts joņoja. Viņa nespēja sagaidīt, kad tiks līdz radio un varēs pastāstīt jaunumus Solo. Nespēja sagaidīt, kad varēs pastāstīt Lūkasam. Ir uzieta maza, apglabāta cerība.

„Ko tālāk?” Dovsons jautāja.

Trešās maiņas vecākais, kurš bija iedevis Džuljetai ūdeni, nu viņu uzlūkoja ar raizpīlņu skatienu. Viņš bija apmēram četrdesmit gadus vecs, bet nakstmaiņas bija ierakstījušas vaibstos dažus gadus klāt. Viņa plaukstas bija lielas un mezglainas, jo pirksti bija laužti un

to kauliņi apdauzīti, dažas traumas bija gūtas strādājot, dažas kaujoties. Džuljeta sniedza viņam krūzīti. Dovsons ielūkojās tajā un žigli izdzēra atlikušo malķu.

„Tālāk taisīsim lielāku caurumu,” viņa atbildēja. „Iesim tur iekšā un paskatīsimies, vai to aparātu var saglabāt.”

Džuljetas skatienu piesaistīja kustība virs dūcošā galvenā ģeneratora. Viņa paskatījās uz augšu tieši tajā brīdī, lai ieraudzītu, kā Šērlija pārmetoši lūkojas lejup uz viņu. Tad Šērlija novērsās.

Džuljeta paspieda Dovsona plecu. „Palielinot šo vienu caurumu, mums paies vesela mūžība,” viņa iesāka. „Mums vajadzīgi daudzi mazāki robi, ko varēsīm savienot. Siena jāizplēš pa gabaliem. Vediet šurp otru ekskavatoru! Un liec, lai vīri pastrādā ar cērtēm, ja varat, centieties pārāk neputināties!”

Trešās maiņas vecākais pamāja un saņēma plaukstā tukšo krūzīti. „Nespridzināt?” viņš jautāja.

„Nespridzināt,” Džuljeta atbildēja. „Negribu otrā pusē kaut ko sabojāt.”

Viņš apstiprinoši pamāja, un Džuljeta atstāja izrakumus viņa ziņā. Tad devās uz ģeneratora pusi. Arī Šērlija bija nolaidusi kombinezonu līdz viduklim un sasējusi piedurknes, uz apakškrekla kā liecība par smagu darbu vīdēja tumšs sviedru trijstūris. Katrā rokā paņēmusi pa lupatai, viņa mazgāja ģeneratora virsmu, aizslaucīdama gan vecās smērvielas, gan svaigo putekļu kārtiņu, kas radusies šīsdienas rakšanas darbu laikā.

Džuljeta atsēja sava kombinezona piedurknes un sabāza tajās rokas, lai piesegtu rētas. Gar ģeneratora sānu viņa uzrāpās augšā, labi zinādama, kur drīkst pieturēties, kuras daļas ir karstas un kuras — tikai siltas. „Vajag palīdzību?” Džuljeta pajautāja, tikusi līdz augšai un izbaudīdama mašīnas siltumu un vibrāciju savos sāpošajos muskuļos.

Šērlija noslaucīja seju apakškrekla malā. Tad pakratīja galvu. „Ir jau labi,” viņa teica.

„Atvaino par grūžiem!” Džuljeta pacēla balsi pār dūkoņu, ko radīja masīvie virzuļi, celdamies augšup un šaudamies lejup. Nemaz

ne tik senā pagātnē bija dienas, kad, stāvot uz šīs mašīnas, viņai būtu izkratīti visi zobi, jo tā nebija noregulēta un atradās jau pusceļā uz elli.

Šērlija pagriezās un nometa netīri baltās lupatas lejā savai ēnai Kali, kas iemērca tās duļķaina ūdens spainī. Bija savādi noskatīties, kā Mehāniskās vadītāja nodarbojas ar kaut ko tik ikdienišķu kā ģeneratora tīrīšana. Džuljeta mēģināja iztēloties Noksu te augšā darām to pašu. Tad viņa jau simto reizi aptvēra, ka ir *mērs* un, paskat, pati pavada laiku, ārdīdama sienas un lauздama ceļu cauri dzelzs stieņiem. Kali uzmeta lupatas atpakaļ augšā, un Šērlija tās noķēra tā, ka ūdens un putas pašķīda vien. Džuljetas senās draudzenes klusēšana, atgriezoties pie darba, izteica visu.

Džuljeta pagriezās un noskatījās uz racēju komandu, ko bija sapulcinājusi un kas lejā vāca gruzus un strādāja, lai palielinātu caurumu. Šērlija nebija priecīga par darbaspēka sarukumu un kur nu vēl par elevatora izolācijas pārraušanu. Aicinājums uz izrakumiem bija nācis laikā, kad viņu rindas jau tāpat bija izretinājuši vardarbības uzplūdi. Nebija pat svarīgi, vai Šērlija vainoja Džuljetu sava vīra nāvē. Džuljeta pati vainoja sevi, un līdz ar to starp viņām saglabājās spriedze kā eļļas kleksis.

Nepagāja ilgs laiks, līdz dauzīšanās pie sienas atsākās. Džuljeta ievēroja pie ekskavatora vadības Bobiju, viņa muskuļoto roku kontūras izplūda, jo viņš vadīja atskaldīšanas āmuru. Skats uz svešādo mašīnu aiz sienas, šo savādo artefaktu, strādniekos, kas pirms tam vilcinājās, bija iedvesis jaunu darba sparū. Bailes un šaubas bija pārvērtušās apņēmībā. Kāds nesējs ieradās ar pārtiku, un Džuljeta skatījās, kā jaunais, baskājainais vīrietis rūpīgi vēro pie sienas notiekošo. Viņš strādniekiem atstāja nastu ar augļiem un karstām maltītēm, bet līdzī paņēma jaunas tenkas.

Džuljeta stāvēja uz dūcošā ģeneratora, un viņas šaubas mazinājās. Viņa teica sev, ka rīkojas pareizi. Džuljeta pati savām acīm bija redzējusi, cik pasaule ir plaša, pati bija stāvējusi kalna virsotnē un lūkojusies uz zemi visapkārt. Vajadzēja tikai parādīt to pārējiem. Tad viņi pēc šī darba tieksies, nevis baidīsies no tā.

Tika izveidots pietiekami liels caurums, lai pa to varētu iespraukties telpā aiz sienas, un Džuljetai bija tas gods to darīt pirmajai. Ar lukturīti rokā viņa pārrāpās pāri grūžu kaudzei un iespraucās starp dzelzsbetona armatūras atliektajiem pirkstiem. Gaiss aiz ģeneratoru telpas bija vēss kā raktuvju dziļumos. Rakšanas laikā saceltie putekļi kairināja degunu un rīkli, pielikusi mutei priekšā dūri, Džuljeta klepoja. Viņa nolēca uz grīdas aiz cauruma.

„Uzmanīgi,” viņa brīdināja pārējos, „zeme nav līdzena!”

Daļēji to tādu padarīja iekšā sakritušie betona gabali, bet arī bez tiem bija jāskatās, kur spert soli. Izskatījās, it kā šo telpu būtu izgrābusi milža ķetna.

Viņa pētīja iespaidīgo metāla mašīnas sānu, virzīdama gaismas kūli no saviem zābakiem līdz pat griestiem augstu virs galvas. Galvenais ģenerators salīdzinājumā ar to bija punduris. Tāpat kā naftas sūkņi. Šādu kolosu nekad nav bijis paredzēts uzbūvēt, kur nu vēl salabot. Džuljetai apskrējās dūša. Cerības šo apglabāto iekārtu atjaunot saira.

Tumsā un vēsumā, zem kājām grabinādams betona klučus, viņai piebiedrojās Rafs. Albinisms bija stāvoklis, kas neiedzima katrā paaudzē. Viņa uzacis un skropstas bija caurspīdīgas, tikpat kā neredzamas. Āda bāla kā cūkas piens. Tomēr ēnas raktuvēs, kas citiem lika izskatīties kā nokvēpušiem, Rafam piešķīra veselīgu ādas krāsu. Džuljeta saprata, kādēļ, būdams zēns, viņš bija pametis dārzus un devies strādāt tumsā.

Pārlaidis lukturīša gaismu pār mašīnu, Rafs nosvilpās. Pēc brīža svilpiens atbalsojoties atgriezās, izsmiedams viņu kā putniņš tālajās ēnās.

„Tas ir dievu radīts,” viņš skaļi brīnījās.

Džuljeta neatbildēja. Viņa nekad nebija iedomājusies, ka Rafs ir viens no tiem, kas klausās mācītāju stāstos. Protams, nebija iespējams pretoties bijībai, ko šis skats iedvesa. Džuljeta bija redzējusi Solo grāmatas, un viņai bija aizdomas, ka senās tautas, kas uzbūvējušas šo

mašīnu, ir uzcēlušas arī sagrautos, bet iespaidīgos torņus, kas redzami aiz kalniem. Apziņa, ka viņi uzcēlušī elevatoru, lika viņai justies niecīgai. Džuljeta ar plaukstu pārvilka pār metālu, kas nebija aizskarts un skatīts gadsimtiem ilgi, un apbrīvoja veikumu, uz ko senie ļaudis bijuši spējīgi. Varbūt priesteru stāsti nebija nemaz tik tālu no patiesības...

„Ak dieviņ!” Dovsons purpināja, trokšņaini brizdams viņiem aiz muguras. „Ko mēs ar to iesāksim?”

„Jā, Džūla,” bijībā pret garajām ēnām un vēl garāku laiku čukstēja Rafs. „Kā mēs to izraksim ārā?”

„Mēs to nedarīsim,” Džuljeta atbildēja. Viņa pakāpās sānis starp betona sienu un tornim līdzīgo iekārtu. „Šī lieta ir uzbūvēta, lai pati izraktos ārā.”

„Tu pieņem, ka varam to iedarbināt,” Dovsons noteica.

Strādnieki no ģeneratoru telpas pulcējās pie cauruma un aizsedza no tā plūstošo gaismu. Meklējama veidu, kā apiet apkārt, Džuljeta pavērsa lukturiša staru pret šauro spraugu starp elevatora ārsienu un augsto iekārtu. Viņa sāniski iegāja tumsā un kāpa augšup pa viegli ieslīpo grīdu.

„Mēs to iedarbināsim,” viņa apņēmīgi paziņoja Dovsonam. „Tikai jāsaprot, kā tā darbojas.”

„Uzmanīgi!” Rafs brīdināja, kad uz viņa pusi parīpoja kāds zem Džuljetas kājām izkustējies akmens. Viņa jau bija uzkāpusi augstāk par draugu galvām. Tagad Džuljeta redzēja, ka telpā nav ne stūru, ne tālākās sienas. Tā vienkārši izliecās uz augšu un tad atkal veda lejup.

„Tas ir liels aplis!” viņa sauca, balsij atbalsojoties pret klinti un metālu. „Domāju, ka šis ir pakalģals.”

„Tur ir durvis!” paziņoja Dovsons.

Džuljeta pa slīpo grīdu nošļūca līdz viņiem. Kāds no ziņkārīgajiem ģeneratoru telpā ieslēdza vēl vienu lukturīti. Tā stars piebiedrojās Džuljetas vadītājam un izgaismoja tapu eņģēs ieceltas durvis. Dovsons cīnījās ar rokturi mašīnas pakalģalā. Viņš piepūlē nostenējās, un metāls čīkstēdams negribīgi padevās muskuļu spēkam.

Tiekot caur durvīm, mašīna pavērās skatam kā plaši ieplesta mute. Tajā redzamajam Džuljeta nebija gatavojusies. Iedomādamās par shēmām, ko bija redzējusi Solo pazemes patvērumā, viņa tagad aptvēra, ka racēji tajās attēloti mērogā. Mazie tārpiņi, kas atdalījās no Mehāniskās zemākajiem līmeņiem, bija stāvu augsti un divtik gari. Šis milzīgais tērauda cilindrs bija aplēpts apaļā alā, it kā būtu pats sevi šeit apglabājis. Džuljeta teica saviem ļaudīm, lai uzmanās, ejot caur tā iekšieni. Viņai piedrojas apmēram ducis strādnieku — viņu balsis sajaucās un atbalsojās labirintam līdzīgajās mašīnas iekšās, bet ziņkārībā un brīnumos tabu bija aizmirsts, tāpat kā pagaidām arī rakšana.

„Šis domāts atmešu pārvietošanai,” kāds teica. Gaismas stari slīdēja pār savienotu metāla plākšņu ķēdi. Zem plāksnēm vīdēja skrūves un zobrati, un otrā pusē tās pārklājās kā čūskas zvīņas. Džuljeta uzreiz saprata, kā kustas visa šī lente, kā plāksnes galā pagriežas, lai pārtītos atkal uz sākumu. Tā tiktu aizstumti atdalītie akmeņi un būvgruži. Pāris centimetru biezās, zemās sienas neļautu tiem nokrist no lentes. Racēja sairdinātie klints gabali tiktu stumti šeit cauri un izmesti pakalgalā, kur ar tiem tālāk cīnītos vīri ar ķerām.

„Tas viss ir sarūsējis kā elle,” kāds nomurmināja.

„Ne tik ļoti, kā būtu jābūt!” Džuljeta iebilda. Šī mašīna te stāvējusi vismaz simtiem gadu. Viņa bija gaidījusi, ka uzies milzīgu rūsas pikū un neko vairāk, tomēr dažviet tērauds bija pat spīdīgs. „Man liekas, ka šī telpa bija hermētiski noslēgta,” viņa balsī nodomāja, atcerēdamās gaisa pūsmu uz kakla un putekļus, ko tā nesa, kad sienā tika izsists pirmais caurums.

„Tas viss ir hidraulisks,” Bobijs vilies teica, it kā būtu aptvēris, ka arī dievi mazgājuši savas pakaļas ar ūdeni. Džuljetas noskaņojums bija daudz cerīgāks. Viņa redzēja, ka mašīnu izdosies salabot, ja vien tās enerģijas avots joprojām bija neskarts. Viņi varētu to iedarbināt. Tā bija vienkārša, it kā dievi būtu zinājuši, ka mašīnas atklājēji nebūs tik attīstīti un spējīgi. Gar varenā racēja sāniem stiepās kāpurķēdes,

tikai, atšķirībā no viņu ekskavatora, smērvielām apķepušās asis ridojās visā tā garumā. Kāpurķēdes uz agregāta jumta un sāniem bija paredzētas saskarei ar tuneļa sienām. Džuljeta nesaprata vienīgi to, kā rakšanu iesākt. Gar slidošajām lentēm un sadrupinātās klints un būvgružu pārvietošanas tehniku mašīnas galā viņi nonāca pie tērauda sienas, kas aiz sijām un gājēju takām izgaisa skatam kaut kur tumsā augstu virs viņu galvām.

„Kāda tam visam jēga?” Rafs brīnījās, sasniedzis tālāko sienu. „Paskatieties uz šiem ratiem! Kurā virzienā tas verķis kustas?”

„Tie nav rati,” Džuljeta teica. Viņa norādīja ar gaismas kūli. „Visa šī priekšējā daļa rotē. Lūk, ass!” Viņa izgaismoja centrālo asi divu vīru platumā. „Un tie apaļie diski droši vien urbjas caur klinti un sasmalcina to.”

Bobijs neticīgi noelsās. „Caur blīvu akmeni?”

Džuljeta mēģināja pagriezt vienu no diskkiem. Tas tikpat kā nekustējās. Vajadzēs kādu mucu eļļas.

„Man šķiet, ka viņai taisnība,” piekrita Rafs. Viņš bija pacēlis kādas divstāvu gultas izmēra kastes vāku un spīdināja tajā lukturi. „Šī te ir ātrumkārbā. Izskatās pēc transmisijas.”

Džuljeta viņam piebiedrojās. Vidēja cilvēka lieluma slīpzobu zobratī, kas iekaltuši smērvielā. To izmērs atbilda zobiem, kas smalcinātu sienu. Kārba bija tikpat milzīga un pamatīga kā galvenā ģenerātorā transmisijai. Pat lielāka.

„Sliktas ziņas,” teica Bobijs. „Paskatieties, kurp ved tā vārpsta!”

Trīs gaismas stari savienojās un izsekoja kardāna vārpstai, kas izbeidzās tukšā gaisā. Milzīgās mašīnas iekšiene, viss šis tukšums, kurā viņi stāvēja, bija robs, kuru vajadzētu aizpildīt nezvēra sirdij.

„Viņa nekur neies,” nomurmināja Rafs.

Džuljeta aizsoļoja līdz mašīnas pakaļgalam. Pamatīgie balsti, kas bija iebūvēti, lai turētu spēkstaciju, stāvēja tukši. Viņa kopā ar pārējiem mehāniķiem bija mīņājusies pa vietu, kurā vajadzēja atrasties dzinējam. Tagad, kad Džuljeta zināja, kas jāmeklē, viņa ievēroja balstu. Kopā sešus divdesmit centimetrus platus vītņveida stabus, kas

klāti ar senu, sakaltušu smērvielu. Katram atbilstošs uzgrieznis bija iekārts un karājās āķī zem statņa. Dievi ar viņu sazinājās. Runāja. Senie radītāji bija atstājuši vēsti, rakstītu valodā, ko zināja cilvēki, kas pazina mašīnas. Viņi runāja ar Džuljetu caur bezgalīgu, plašu laiku, teikdami: *Lūk, šis jāliek te! Seko šiem norādījumiem!*

Naftinieks Fics notupās Džuljetai līdzās un uzlika roku viņai uz delma. „Man žēl tavu draugu,” viņš teica, runādams par Solo un bērniem, bet Džuljeta nosprieda, ka viņš izklausās itin priecīgs par visiem pārējiem. Palūkojusies uz metāla alas pakaļgalu, viņa redzēja citus mehāniķus un raktuvju strādniekus, kas lūkojās iekšā, bet vilcinājās viņiem piebiedroties. Visi priecāsies, ja šis pasākums tepat arī beigsies, ja viņa neraks tālāk. Tomēr Džuljeta juta kaut ko vairāk nekā tikai spēcīgu vēlēšanos; viņa sāka just apņēmību. Šī mašīna nebija no viņiem noslēpta. Tā bija droši noglabāta. Pasargāta. Iekonservēta. Noziesta ar smērvielām un pasargāta no gaisa ietekmes kāda viņai nezināma iemesla dēļ.

„Vai slēdzam to atkal ciet?” jautāja Dovsons. Šķita, ka pat nīgrais, vecais mehāniķis dedzīgi vēlējās mest šiem izrakumiem mieru.

„Tā kaut ko gaida,” Džuljeta teica. Viņa nocēla vienu milzīgo uzgriezni no āķa un uzlika to uz statņa, kas bija klāts ar apkaltušām smērvielām. Tā izmērs šķita pazīstams. Viņa domāja par darbu, ko paveica, pirms veselas mūžības noregulējuma galveno ģeneratoru. „To ir paredzēts atvērt,” Džuljeta teica. „Tās vēderu ir paredzēts atvērt. Pārbaudiet mašīnas pakaļgalu, pa kuru ienācām! Tam vajadzētu būt sadalāmam, lai var izbirt atmeši, bet jābūt iespējai arī kaut ko ielikt iekšā. Motora nemaz netrūkst!”

Blakus stāvēja Rafs, pavērsis luktura staru pret Džuljetas krūtīm, lai varētu ieskatīties viņas sejā.

„Es zinu, kādēļ viņi to te ielikuši,” Džuljeta viņam teica, kamēr pārējie devās izpētīt mašīnas pakaļgalu. „Es zinu, kādēļ tā noglabāta blakus ģeneratoru telpai.”

Kad Džuljeta iznāca no racēja vēdera, Šērlija un Kali joprojām mazgāja galveno generatoru. Bobijs parādīja pārējiem, kā atvērt racēja pakalģalu, kuras skrūves atgriezt un kuras plāksnes atdalīt. Džuljeta bija likusi viņiem izmērit attālumu starp statņiem un salīdzināt to ar rezerves generatora balstu, lai pārliecinātos par faktu, ko viņa jau zināja. Viņu atklātā mašīna bija taustāma shēma! Tā patiešām bija vēsts no senseniem laikiem. Viens atklājums bija novedis pie citu atklājumu virknes.

Džuljeta noskatījās, kā Kali izgriež no lupatas dubļus, iemērc to spainī, kur bija nedaudz tīrāks ūdens, un pār viņu nāca atklāsme — dzinejs sabojātos, ja tas tūkstoš gadus tiktu atstāts novārtā. Tas dūktu tikai tad, ja tiktu lietots, ja cilvēku komanda veltītu savas dzīves, lai par to rūpētos. Šērlijai slaukot dūcošo, lielo generatoru, no karstā un putām notrieptā kolektora cēlās tvaiki, un Džuljeta saprata, ka viņi gadiem ilgi strādājuši, lai īstenotos šis mirklis. Lai arī kā viņas senajai draudzenei — un nu Mehāniskās vadītājai — nepatika šis Džuljetas projekts, Šērlija visu laiku palīdzējusi to veikt. Galvenās elektroenerģijas stacijas otrā pusē novietotais rezerves ģenerators bija paredzēts kādam citam, augstākam mērķim.

„Balsti sakrīt!” lentmēru rokā turēdams, viņai teica Rafs. „Vai tu domā, ka viņi izmantojuši to mašīnu, lai ģeneratoru nogādātu šurp?”

Šērlija nometa lejā netīru lupatu un noķēra tīrāku, kas tika mesta augšup. Strādniece un ēna ritmiski sadarbojās kā dūcoši virzuļi.

„Es domāju, ka rezerves ģenerators ir paredzēts, lai racējs varētu tikt *prom*,” viņa atbildeja Rafam. Tomēr Džuljeta nesaprata, kādēļ gan kāds būtu ar mieru pat uz īsu brīdi aizsūtīt prom vienīgo rezerves enerģijas avotu. Tas visu elevatoru pakļautu bojāejas riskam. Tikpat labi viņi būtu varējuši otrpus sienai atrast motoru, kas pārvērties drūpošas rūsas pikā. Bija grūti noticēt, ka plāniem, kas veidojās viņas prātā, atradīsies kaut viens atbalstītājs.

Lupata pazibēja gaisā un noplunkšķēja brūna ūdens spainī. Nākamo Kali vairs nemeta. Viņa lūkojās uz ģeneratoru telpas ieeju.

Džuljeta sekoja ēnas skatienam un sajuta pārskrienam karstuma vilni. Tur, starp Mehāniskās melnajiem un netīrajiem ļaudīm, stāvēja un kādam ceļu jautāja nevainojami kopts jauns vīrietis mirdzošā sudraba tērpā. Uzrunātais norādīja ar roku, un Lūkass Kails, IT vadītājs, Džuljetas mīļotais, devās viņas virzienā.

„Veiciet rezerves ģeneratora apkopi,” Džuljeta teica Rafam, kurš manāmi saspringa. Šķita, ka viņš zina, kas sekos tālāk. „Mums tas jāieliek tikai uz brīdi, lai redzētu, ko racējs spēj. Tik un tā bijām plānojuši atvienot un iztīrīt izplūdes caurules.”

Sakodis zobus, Rafs pamāja. Džuljeta uzsita viņam pa muguru un, neiedrošinājusies paskatīties augšup uz Šērliju, devās pretī Lūkasam.

„Ko tu te lejā dari?” viņa jautāja. Džuljeta bija runājusi ar Lūkasu dienu iepriekš, un viņš par apmeklējumu nebija pat ieminējies. Viņa mērķis bijis iedzīt Džuljetu stūrī.

Lūkass izslējās un sarauca uzacis, un Džuljeta sajūtās briesmīgi par toni, kādā tas bija izskanējis. Ne apskāviena, ne sveicienam pasniegtas rokas. Pēc šīs dienas atklājumiem viņa bija pārāk satraukta, pārāk saspringta.

„Man vajadzētu jautāt to pašu,” Lūkass atbildēja. Viņa skatiens palika piekalts tālākajā sienā izurbtajam krāterim. „Kamēr tu šeit lejā roc caurumus, IT vadītājs veic mēra pienākumus.”

„Tad jau nekas nav mainījies!” Džuljeta smiedamās teica, mēģinādama sarunas toni vērst par labu. Lūkass gan nesmaidīja. Džuljeta uzlika plaukstu uz viņa rokas un pavadīja prom no ģeneratora, tālāk gaitenī. „Piedod!” viņa teica. „Es vienkārši biju pārsteigta tevi redzēt. Tev vajadzēja pateikt man, ka ieradīsies! Un, klau... man prieks tevi redzēt. Ja tev vajag, lai eju augšā un kaut ko parakstu, es ar lielāko prieku to izdarišu. Ja gribi, lai saku runu vai noskūpstu kādu mazuli, es to izdarišu. Bet pagājušajā nedēļā es tev teicu, ka atradišu veidu, kā atbrīvot savus draugus. Un tā kā tu aizliedzi man iet atpakaļ pāri kalniem—”

Izdzirdot vieglprātīgo ķecerību, Lūkasa acis iepletās. Viņš paskatījās gaitenī, lai pārliecinātos, ka viņus nedzird vēl kāds. „Džūla,

tu uztraucies par saujiņu cilvēku, kamēr viss pārējais elevators sāk kļūt nemierīgs. Augšā uz katra stūra dzirdama neapmierināta kurnēšana. Atbalsis no pēdējās sacelšanās, ko tu izraisīji, bet šoreiz tās ir vērstas pret mums.”

Džuljeta juta, kā sakarst āda. Viņas plauksta noslidēja no Lūkasa piedurknes. „Es tajā cīņā negribēju piedalīties. Manis pat nebija šeit, kad tā notika!”

„Bet tagad tu esi šeit!” Viņa acīs bija skumjas, nevis dusmas, un Džuljeta aptvēra, ka Lūkasa dienas augstākajos līmeņos bija tikpat garas kā laiks, ko viņa pavada šeit lejā, Mehāniskajā. Pēdējās nedēļas laikā viņi bija runājuši mazāk nekā toreiz, kad Džuljeta atradās elevatorā 17. Viņi abi atradās tuvāk viens otram, bet pastāvēja risks atsvešināties.

„Ko tu gribi, lai es daru?” viņa jautāja.

„Iesākumā, lūdzu, neroc! Lūdzu! Billings ir saņēmis dučiem sūdzību no līdzcilvēkiem, kas prāto par izrakumu rezultātu. Daži saka, ka ār pasaule ienāks pie mums. It kā ar to vēl nepietiktu, kāds mācītājs vidus līmeņos šobrīd notur divas Svētdienas nedēļā, lai brīdinātu par briesmām, par šo savu vīziju, kurā elevatoru līdz malām piepilda putekļi un iet bojā tūkstošiem iedzīvotāju—”

„Mācītāji—” Džuljeta izspļāva.

„Jā, mācītāji, kuru Svētdienas klausīties kāpj ļaudis gan no augšas, gan dziļumiem. Kad viņš nolems, ka jānotur trīs dievkalpojumi nedēļā, mums jau būs darišana ar satrakotu pūli.”

Džuljeta izlaida pirkstus caur matiem, un no tiem izbira akmentiņi un gruži. Viņa vainīgi palūkojās uz putekļu mākonī. „Kā ļaudīm šķiet, kas ar mani notika ārpus elevatora? Manas tīrīšanas laikā? Ko viņi saka?”

„Daži tam nespēj noticēt,” Lūkass teica. „Tā jau pārvēršas par leģendu. Ak, mēs IT zinām, kas notika, bet daži apšaubā, vai tu maz esi sūtīta tīrīt. Dzirdēju tenkas, ka tas bijis vēlēšanu triks.”

Džuljeta pie sevis nolamājās. „Un kā viņi uztver ziņas par pārējiem elevatoriem?”

„Jau gadiem esmu mēģinājis ieskaidrot citiem, ka zvaigznes ir tādas pašas saules kā mūsējā. Dažas lietas ir pārāk lielas, lai būtu aptveramas. Es nedomāju, ka, izglābjot savus draugus, tu to mainīsi. Tu vari uzvest savu radio draugu līdz tirgum un teikt, ka viņš ieradies no cita elevatora, un tikpat labi cilvēki tam noticēs.”

„Vokeru?” Džuljeta nošūpoja galvu, tomēr zināja, ka Lūkasam taisnība. „Lūk, es nedodos pakal saviem draugiem, lai pierādītu to, kas ar mani notika. Runa nemaz nav par mani. Viņi tur dzīvo starp miroņiem. Starp rēģiem.”

„Un mēs nē? Vai tad mēs nemielojamies ar saviem aizgājējiem? Džūla, es tevi lūdzu! Lai tu izglābtu dažus, aizies bojā simti. Varbūt labāk, lai viņi paliek tur.”

Viņa dziļi ieelpoja un uz mirkli aizturēja elpu, no sirds cenzdamās nesadusmoties. „Nē, tā nebūs labāk, Lūkas. Vīrietis, ko esmu apņēmusies izglābt, ir pa pusei jucis no dzīves vienatnē visus šos gadus. Bērniem tur dzimst pašiem savi bērni. Viņiem vajadzīgi mūsu ārsti un mūsu palīdzība. Turklāt... es viņiem apsolīju.”

Viņas lūgumam Lūkass atbildēja ar skumju skatienu. Bezcerīgi. Kā lai liek cilvēkam piekerties tiem, ko viņš nekad nav saticis? Džuljeta no viņa gaidīja neiespējamo, un pati bija tikpat vainīga. Vai viņai rūpēja ļaudis, kuru prāti tika divkārtīgi indēti Svētdienās? Vai varbūt kāds no svešiniekiem, kas viņu ievēlēja vadībā, bet kuru viņa nebija satikusi?

„Es šo darbu negribēju,” viņa teica Lūkasam. Bija grūti aplāpēt balsī pārmetumu. Nevis Džuljeta pati, bet pārējie bija gribējuši, lai viņa ir mērs. Tagad gan šķita, ka to vēlas mazāk cilvēku nekā pirms tam.

„Es arī nezināju, ko ēnoju,” Lūkass atbildēja. Viņš iesāka teikt vēl kaut ko, bet apklusā, kad no ģeneratoru telpas, katrā solī putot, iznāca raktuvju strādnieku pulciņš.

„Tu grasījies kaut ko teikt?” Džuljeta jautāja.

„Gribēju lūgt, ja tu tomēr roc, tad dari to slepenībā. Ja nē, atstāj to šo vīru ziņā un nāc—”